

Załącznik
do uchwały Nr XXII/232/2019
Rady Miejskiej w Tarnowie
z dnia 19 grudnia 2019 r.

**GMINNY PROGRAM PROFILAKTYKI,
ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
ALKOHOLOWYCH
I PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII
DLA MIASTA TARNOWA
NA 2020 ROK**

TARNÓW

Wstęp

Problem używania środków psychoaktywnych¹ i konsekwencji związanych z tym faktem, dotyczy większości społeczeństw współczesnego świata. Problem ten dotyka ludzkość bez względu na wiek, zamożność czy pochodzenie, pomimo ogólnej wiedzy, iż każde spożycie alkoholu lub narkotyku jest szkodliwe dla zdrowia człowieka. Środki psychoaktywne oddziałują na ośrodkowy układ nerwowy przez bezpośredni wpływ na funkcje mózgu, czego efektem są czasowe zmiany postrzegania, nastroju, świadomości i zachowania. Do niedawna najczęściej spożywanym środkiem mającym wpływ na ośrodkowy układ nerwowy i wpływający na zmianę zachowania człowieka był alkohol. Obecnie do grupy takich substancji dołączyły również narkotyki, a także tzw. nowe narkotyki znane pod nazwą dopalacze².

Powodów do sięgania po środki psychoaktywne jest wiele: namowa drugiej osoby, moda, ciekawość, przeżycie dreszczu emocji czy wreszcie problemy osobiste. Uzależnienie od alkoholu lub narkotyków przez jednego z członków rodziny destabilizuje funkcjonowanie całego systemu rodzinnego, rodzi poważne problemy, jest przyczyną cierpienia dorosłych i dzieci. Uzależnieniem nazywamy silną fizjologicznie uwarunkowaną, bądź psychiczną potrzebę przyjmowania jakiejś substancji. Według przeprowadzonych badań epidemiologicznych szacuje się, że liczba osób uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi ok. 600 tysięcy, a osób pijących alkohol szkodliwie jest ok. 2,5 miliona³.

Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi⁴ w art. 4¹ ust. 1 określa w sposób szczegółowy zadania własne gminy prowadzone w ramach działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych. Art. 4¹ ust. 2 ustawy stanowi: *„Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego corocznie przez radę gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia”*.

Strategicznym dokumentem określającym zadania podejmowane przez tarnowski samorząd w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii jest „Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa”. Podstawą realizacji Programu jest szeroka współpraca instytucji pomocy profesjonalnej i organizacji pozarządowych działających w tym obszarze. Mają one w swojej ofercie bogaty wachlarz działań

¹ Substancją lub środkiem psychoaktywnym nazywamy wszystkie substancje i środki, które po przyjęciu lub zażyciu wpływają na procesy umysłowe, np. procesy poznawcze lub nastrój. A. Bidziński, Leksykon terminów alkohol i narkotyki, wyd. Instytut Psychiatrii i Neurologii, Warszawa, str. 80,

² P. Jabłczyński, A. Malczewski, „Dopalacze”- skala zjawiska i przeciwdziałanie, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa, s. 3,

³ Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku, wyd. PARPA,

⁴ Dz. U. z 2019 r. poz. 2277,

specjalistycznych, pomocowych jak i oddziaływań profilaktycznych kształtujących pozytywne postawy i wartości szczególnie wśród dzieci i młodzieży.

W celu zapobiegania ryzykownym zachowaniom, a także ograniczania szkód społecznych i zdrowotnych wynikających ze stosowania środków psychoaktywnych niezmiernie ważne jest podejmowanie działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców naszego Miasta w szczególności dzieci i młodzieży.

I. Analiza wybranych problemów społecznych mieszkańców Tarnowa

W 2018 r. na grupie 1.144 mieszkańców miasta przeprowadzona została na zlecenie Gminy Miasta Tarnowa „Diagnoza lokalnych problemów społecznych mieszkańców miasta Tarnowa”. Diagnoza zamieszczona została na stronie internetowej www.tarnow.pl⁵.

W 2019 r. w ramach realizacji zadania publicznego pn. Zorganizowanie i przeprowadzenie profilaktyczno – edukacyjnych kampanii „Sztuka życia bez nadużycia” oraz „Znak zakazu dla narkomanii i dopalaczy” Fundacja im. Jana Szczepanika w Tarnowie dokonała analizy problemów społecznych młodych mieszkańców Tarnowa, dotyczących uzależnień od alkoholu i narkotyków, ze szczególnym uwzględnieniem dopalaczy. Analiza dokonana została w oparciu o przeprowadzone ankiety wśród uczniów szkół podstawowych klasy 7 i 8, gimnazjów klasy III, szkół ponadpodstawowych, studentów oraz dorosłych mieszkańców z terenu Tarnowa. W badaniach wzięty udział łącznie 554 osoby. Celem przejrzystej analizy zebranego materiału respondentów ankiety podzielono na 2 grupy badawcze: młodzież od 13 do 19 roku życia (grupa ankietowanych liczyła 266 osób) oraz osoby dorosłe powyżej 19 roku życia (grupa ankietowanych liczyła 288 osób).

1. Analiza ankiet dotyczących problemu spożycia alkoholu

a. Młodzież szkolna w wieku od 13 do 19 lat

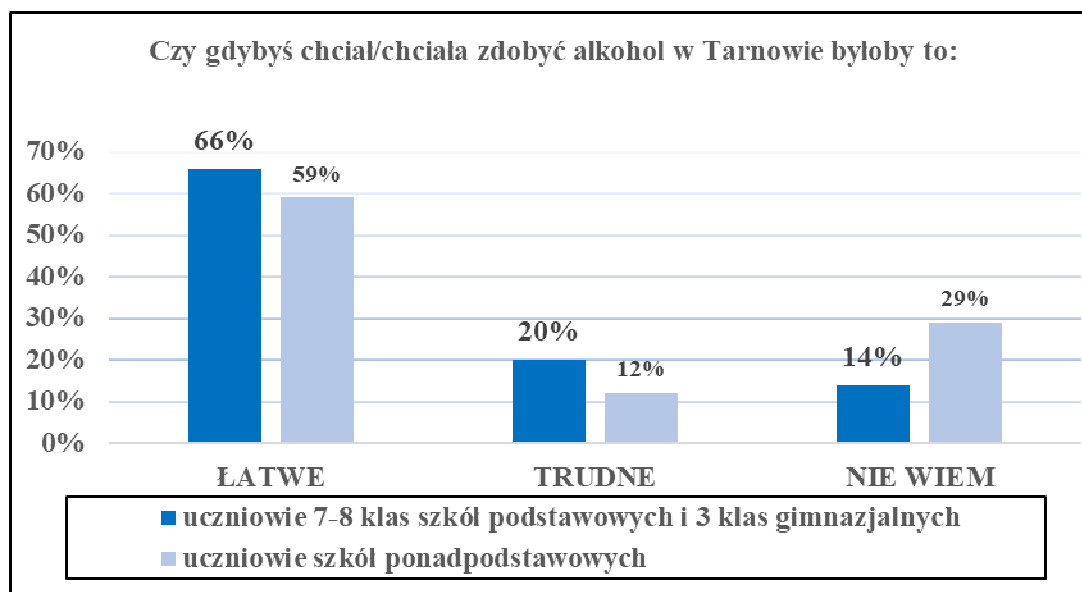
Ankietujący zadali młodzieży szkolnej pytania dotyczące problemu spożywania alkoholu. Miały one na celu sprawdzenie stanu wiedzy uczniów, świadomości konsekwencji stosowania środków odurzających oraz dostępności tych środków na tarnowskim rynku. Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych składał się z pytań zamkniętych jednokrotnego lub wielokrotnego wyboru.

168 spośród ankietowanych 226 uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych miało doświadczenia związane z piciem alkoholu, a najczęściej spożywanym alkoholem było piwo, kolejno wino, wódka, nalewki i likiery. Ponad połowa, bo 58% uczniów z klas 7 i 8 szkół podstawowych i III klas gimnazjów, którzy przyznali się do picia alkoholu, zostało do tego namówionych, 42% respondentów nikt nie namawiał. Namawiającymi byli najczęściej koledzy lub koleżanki, następnie rodzice, rodzeństwo, dziadkowie i bliskie osoby z rodziny. Tylko 34% rodziców wie, że ich dziecko spożywało alkohol. W przypadku rodziców, których dzieci uczęszczają do szkół ponadpodstawowych odsetek ten wynosi 48%, ale wśród tych uczniów są osoby pełnoletnie. Jako najczęstsze miejsce spożywania alkoholu ankietowani

⁵ Diagnoza lokalnych problemów społecznych mieszkańców miasta Tarnowa, Tarnów 2018. Diagnoza zamieszczona została na stronie www.tarnow.pl Polityka społeczna, zdrowie i mieszkalnictwo <http://www.tarnow.pl/Miasto/Dla-mieszkanca/Polityka-spoeczna-i-zdrowie/Pomoc-Spoeczna/Pomoc-uzalezniom-i-wspoluzalezniom-od-alkoholu-i-narkotykow-oraz-profilaktyka>

wymieniali spotkanie u kolegi/koleżanki, picie w domu lub na wycieczkach szkolnych. Jedna osoba spośród uczniów szkoły podstawowej przyznała się do picia alkoholu na terenie szkoły, to samo uczyniło 32 uczniów szkół ponadpodstawowych. Zdecydowana większość ankietowanych uczniów klas 7 i 8 oraz III klas gimnazjów - 66% - stwierdza, że nie miałyby problemów z nabyciem alkoholu na terenie Tarnowa, dla 20% jest to trudne, a 14% nie ma zdania na ten temat. Dla uczniów szkół ponadpodstawowych wartości te wynoszą analogicznie: 59%, 12% i 29%.

Wykres nr 1: Dostępność alkoholu w Tarnowie

Źródło: Opracowano w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej UMT

W porównaniu do 2018 r. wzrosła liczba uczniów, którzy mieli kontakt z alkoholem. Diagnoza z 2018 r. wskazuje, że pierwszy kontakt z alkoholem miało 15% uczniów szkół podstawowych, 21% uczniów gimnazjów i 68% szkół ponadgimnazjalnych. Z tegorocznej ankiety wynika, że alkohol przynajmniej raz w życiu piło 54% uczniów szkół podstawowych i III klas gimnazjów oraz 73% uczniów szkół ponadpodstawowych⁶.

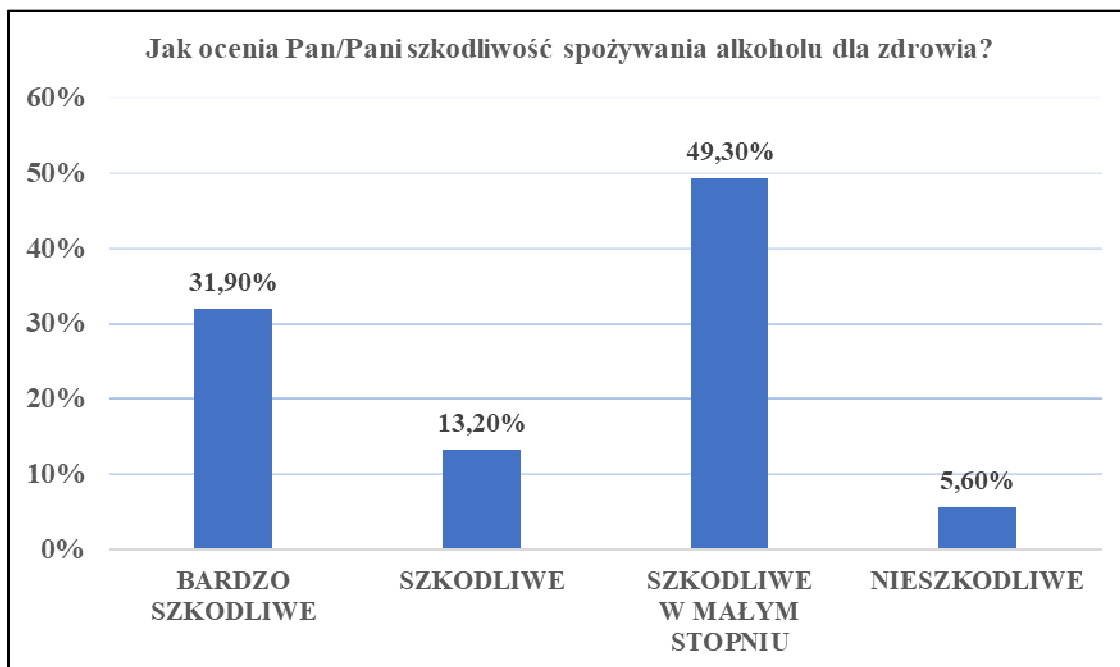
b. Dorośli mieszkańcy Tarnowa

Inny zakres pytań skierowany został do dorosłych mieszkańców Tarnowa. Ankietowanych pytano o częstotliwość spożywania alkoholu. 68,4% z nich spożywa alkohol okazjonalnie, 5,2% więcej niż jeden raz w tygodniu, 11,1% kilka razy w miesiącu, 0,7% jeden raz w miesiącu, 14,6% nie pije w ogóle. Żadna z ankietowanych osób dorosłych nie przyznała się do codziennego lub prawie codziennego picia alkoholu. Podobnie jak wśród uczniów tak i w przypadku osób dorosłych największym popytem cieszy się piwo. Przyczyny sięgania po alkohol są różne (ankietowani mogli podać więcej niż jedną przyczynę), najczęściej jest to picie dla towarzystwa, aby zapomnieć o problemach, złagodzić stres, z chęci lepszej zabawy. 46,9% respondentów stwierdziła, że jedną z przyczyn jest picie pod wpływem znajomych, a 7% pije z powodów innych niż wymienione w ankiecie. Na pytanie o szkodliwość

⁶ Wydaje się, że wartości z 2019 r. zostały zawyżone z uwagi na wprowadzenie przez ankietujących pytania o szampan, który jest alkoholem niskoprocentowym i spożywany jest okazjonalnie.

spożywania alkoholu dla zdrowia 31,9% ankietowanych oceniło to zjawisko jako bardzo szkodliwe, 13,2% jako szkodliwe, 49,3% jako szkodliwe w małym stopniu, a 5,6% jako nieszkodliwe.

Wykres nr 2: Ocena szkodliwości spożywania alkoholu

Źródło: Opracowano w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej UMT

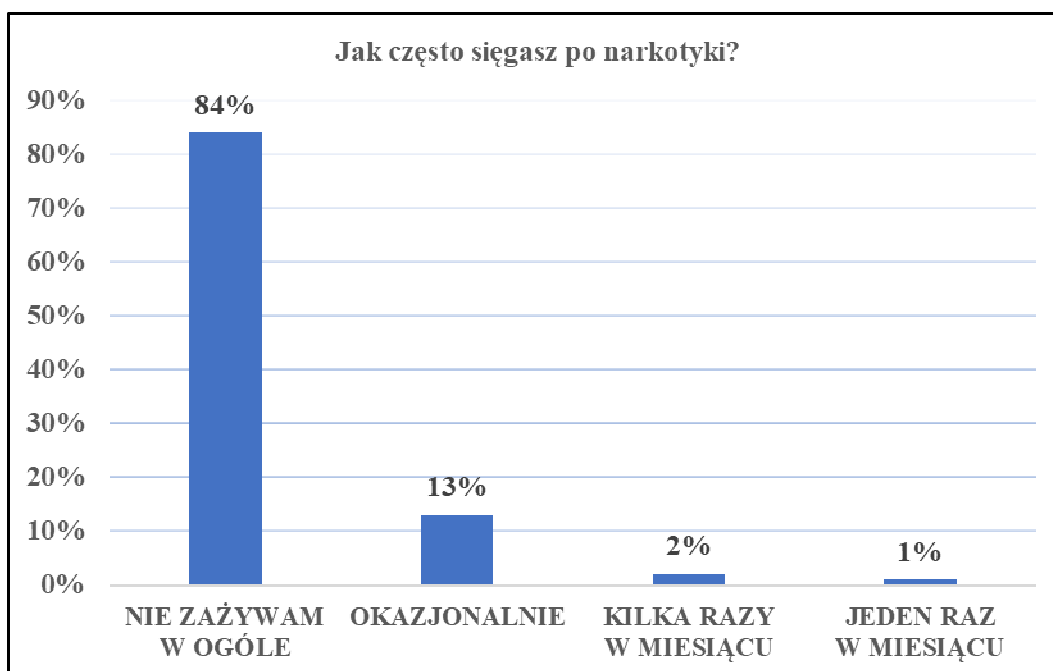
Liczba punktów sprzedaży alkoholu jest dla 48,6% wystarczająca, dla 47,9% duża, dla 2,8% zbyt duża i dla 0,7% zbyt mała. Dla przeważającej większości ankietowanych liczba tych punktów jest wystarczająca lub duża.

2. Analiza ankiet dotyczących problemu zażywania narkotyków

a. Młodzież szkolna w wieku od 13 do 19 lat

Zdecydowana większość ankietowanych uczniów nigdy nie zażywała żadnych środków psychoaktywnych. Namawianych do spróbowania narkotyku było 34% ankietowanych, natomiast problem przynajmniej jednorazowego zażycia dotyczy 16%, z czego wynika, że 18% z nich nie uległo namowom. Ankietowani mają kontakt z narkotykami głównie w środowisku rówieśniczym i w tym środowisku deklarują do nich łatwy dostęp. Z odpowiedzi na pytania ankiety wynika, że nie wiedzą gdzie można kupić narkotyki od obcej osoby na terenie Tarnowa, ale bez większych problemów mogą je kupić lub dostać we własnym środowisku, od kolegów zajmujących się ich rozprowadzaniem. Porównywalny odsetek ankietowanych 15% sięga po nowe narkotyki - dopalacze, w tym 8% regularnie raz w miesiącu. 20% przyznaje, że było namawianych do zażycia dopalaczy. Również i ta grupa deklaruje łatwy dostęp do dopalaczy. Podobnie jak w przypadku narkotyków „tradycyjnych” mogą je bez problemu uzyskać od kolegów. Wśród ankietowanych uczniów, w przedziale wiekowym 13-19 lat, 84% nie zażywa narkotyków w ogóle, 13% sięga po nie okazjonalnie, 2% kilka razy w miesiącu, 1% deklaruje spożywanie narkotyków raz w miesiącu.

Tabela nr 3: Częstotliwość zażywania narkotyków przez tarnowską młodzież

Źródło: Opracowano w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej UMT

Wyniki przeprowadzonych ankiet wskazują, że mimo podejmowanych działań prawnych i odpowiedzialności karnej związanej z posiadaniem i rozprowadzaniem substancji psychoaktywnych młodzież w wieku od 13 do 19 lat w dalszym ciągu posiada łatwy dostęp do narkotyków i dopalaczy, ponieważ dysponuje wiedzą w jaki sposób może je kupić za pośrednictwem Internetu, a bezpośrednią dystrybucją zajmują się koledzy w ich środowisku. Zdaniem ankietowanych 100% rodziców nie ma świadomości, że ich dzieci zażywają narkotyki.

Przyczyny sięgania po substancje psychoaktywne są różne i niewątpliwie wiążą się z okresem dojrzewania, ciekawością, okazją do świętowania, chęcią doznania nowych wrażeń oraz potrzebą bycia zaakceptowanym przez grupę rówieśniczą. Niepokojące jest przekonanie, że świętowanie nie może obyć się bez używek, głównie: alkoholu, marihuany czy dopalaczy, które stanowią główny cel i punkt imprezy.

b. Dorośli mieszkańcy Tarnowa

Opinie dorosłych respondentów ankiety na temat skali zjawiska narkomanii dotyczącego narkotyków „tradycyjnych” są podzielone. Dla 49% ankietowanych zjawisko występowania narkomanii na terenie Tarnowa jest niewielkie, 15% uważa, że skala tego zjawiska jest umiarkowana, a 5% że problem narkomanii w naszym mieście w ogóle nie istnieje. Z drugiej strony 31% respondentów uważa, że problem ten jest bardzo nasilony (21%) albo nasila się (10%). Na pytanie jaki wpływ na ludzkie zdrowie wywiera zażycie nawet najmniejszej ilości narkotyku, 50% badanych wskazało, że zdecydowanie szkodliwy, 31% raczej szkodliwy, 8% zdecydowanie nieszkodliwy, 4% raczej nieszkodliwy a 7% nie ma zdania na ten temat. W przypadku dopalaczy brak rzetelnej wiedzy o szkodliwości tych środków spowodował, że 67% ankietowanych uważa ich wpływ na ludzkie zdrowie za szkodliwy w małym stopniu, 9% za bardzo szkodliwy, a 24% ankietowanych nie udzieliło

odpowiedzi na to pytanie. Podobnie jest w przypadku pytania o skalę problemu: 48% uważa, że problem dopalaczy w Tarnowie nie występuje, 27% że jest umiarkowany lub niewielki, jedynie 25% sądzi, że problem nasila się lub jest bardzo nasilony. 91% ankietowanych dorosłych mieszkańców Tarnowa stwierdziło, że nigdy nie zażywało dopalaczy. Jednocześnie wskazują oni na dużą dostępność dopalaczy (69%). 59% badanych dokładnie wie, w którym miejscu można je nabyć. Odpowiedzi te prowadzą do wniosku, że każdy kto jest zainteresowany nabyciem dopalaczy może je łatwo uzyskać. Pomimo likwidacji w 2017 r. przez tarnowską Policję wszystkich stacjonarnych punktów sprzedaży dopalaczy można je kupić od dealerów, rówieśników lub w Internecie.

II. Podejmowane działania

1. Działalność profilaktyczna i edukacyjna na terenie szkół

Profilaktyka to najkrócej mówiąc działanie mające na celu zapobieganie problemom zanim one się pojawią. Profilaktyka ma działanie uprzedzające a nie naprawcze, czyli jest to podejmowanie interwencji we wczesnej fazie powstawania zachowań ryzykownych lub problemowych.

Gmina Miasta Tarnowa corocznie wspiera rodziców w ich zadaniach i funkcjach wychowawczych m.in. zlecając do realizacji programy i szkolenia profilaktyczne z zakresu przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii i przemocy, przy uwzględnieniu zapotrzebowań zgłoszonych przez tarnowskie szkoły.

Z uwagi na dynamicznie rozwijający się rynek programów profilaktycznych, mających różną jakość, Gmina Miasta Tarnowa obliguje szkoły do realizacji programów profilaktycznych rekomendowanych przez wszystkie instytucje odpowiedzialne za wdrażanie systemu rekomendacji (Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Ośrodek Rozwoju Edukacji, Instytut Psychiatrii i Neurologii, Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych). Szczegółowe dane dotyczące programów/szkoleń rekomendowanych można uzyskać m.in. na stronie internetowej www.programyrekomendowane.pl. System rekomendowania programów ma przede wszystkim podnieść jakość programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego, upowszechnić sprawdzone programy/szkolenia profilaktyczne oraz spopularyzować wiedzę na temat skutecznych strategii profilaktyki i metod konstruowania programów.

Poniższa tabela przedstawia ilość odbiorców programów/szkoleń profilaktycznych realizowanych na terenie miasta Tarnowa w latach 2013 – 2018

Tabela nr 1: Odbiorcy programów/szkoleń profilaktycznych

Odbiorcy	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Uczniowie	5.070	5.114	6.743	5.396	4.749	7.675
Nauczyciele	225	252	187	965*	505*	74
Rodzice	378	127	1.716	60	2.180	2.147

Źródło: Opracowano w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej UMT

* Szkolenia skierowane do Rad Pedagogicznych tarnowskich szkół.

Jak wynika z przeprowadzonych badań ewaluacyjnych na grupie 545 uczniów, w przedziale wiekowym 13-18 lat, wykonanych w ramach realizacji jednego z programów profilaktycznych skierowanych do tarnowskich uczniów, młodzież oczekuje rzetelnej wiedzy o tematyce przeciwdziałania uzależnieniom od środków psychoaktywnych (takiej odpowiedzi udzieliło aż 26,2% uczniów) oraz informacji dotyczących relacji międzyludzkich, trudnych wyborów w relacjach rodzinnych i rówieśniczych (20,6% i 20,2% udzielonych odpowiedzi). Jak wskazuje realizator programu, może to być skutkiem rosnącej liczby zaburzonych relacji, wywołanych nieodpowiednim korzystaniem z urządzeń technologii cyfrowej zarówno przez dorosłych, jak również przez dzieci i młodzież.

Tabela nr 2: Jakie zagadnienia powinny być tematem kolejnych zajęć profilaktycznych

	Zagadnienie	Liczba odpowiedzi	Liczba w %
1.	Narkotyki, dopalacze, alkohol, nikotyna, uzależnienia	143	26,2
2.	Relacje, trudne wybory, akceptacja, tolerancja	112	20,6
3.	Miłość, szacunek, seksualność	110	20,2
4.	Cyberprzemoc i zagrożenia internetowe	59	10,8
5.	Przemoc domowa	53	9,7
6.	Agresja i przemoc w szkole	53	9,7
7.	Inne	15	2,8

Źródło: Opracowano w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej UMT

Również podczas organizowanych szkoleń dla pedagogów szkolnych trenerzy zauważyli zgłaszany przez uczestników szkolenia coraz częściej występujący wśród uczniów deficyt rozwoju społeczno–emocjonalnego, przejawiający się przygnębieniem, zaburzeniami nastroju, osamotnieniem a nawet depresją wśród uczniów szkół podstawowych.

Powyższy problem potwierdzony został badaniami naukowymi. Jak wskazuje Lena Gontarek w artykule na stronie internetowej www.gazeta.pl z dnia 7 czerwca 2019 r., wśród dzieci obserwuje się wzrost najróżniejszych zaburzeń psychicznych. Symptomy depresji posiada już 2% polskich dzieci w wieku przedszkolnym. Na depresję cierpi od 4% do 8% dzieci w szkołach podstawowych i nawet 20% dzieci w szkołach średnich, czyli na każdą klasę, w której jest 30 uczniów, przeciętnie 6 spośród nich ma depresję. Często depresji towarzyszą innego rodzaju zaburzenia, na przykład w postaci zaburzeń lękowych, zaburzeń zachowania, odżywiania się czy też fobii różnego rodzaju⁷.

W związku z tym w 2020 r. należy wzmocnić działania w zakresie promocji zdrowia psychicznego poprzez wyposażenie dzieci w podstawowe umiejętności życiowe, społeczne i emocjonalne, które pozwolą im w sposób efektywny konfrontować się z wydarzeniami życiowym, radzić sobie z trudnościami, w tym rozwiązywać pojawiające się trudności.

Będzie to dobra inwestycja w wychowanie dzieci i przygotowanie ich do dobrego funkcjonowania w przyszłości. Należy również wzmocnić oddziaływanie profilaktyczne poprzez konsolidację czynników chroniących i redukcję czynników ryzyka, przy czym

⁷ <http://wiadomosci.gazeta.pl/wiadomosci/7,114883,24714251,polskie-dzieci-sa-coraz-bardziej-obciazone-psychicznie-na.html>

należy pamiętać, że im we wcześniejszym okresie życia dziecka wdrożona zostanie interwencja, tym wcześniej przyniesie pożądany efekt w zakresie profilaktyki zachowań problemowych, w tym uzależnień, przemocy, zaburzeń zachowania.

Bardzo ważnym elementem szkoleń dla różnych grup zawodowych pracujących w systemie pomocy dziecku i rodzinie powinna być wymiana doświadczeń i praktycznych rozwiązań.

2. Pozostała działalność profilaktyczna

Ważnym elementem działalności profilaktycznej jest organizacja i udział w kampaniach profilaktyczno-edukacyjnych, skierowanych w szczególności do młodzieży 7-8 klas szkół podstawowych i szkół ponadpodstawowych. Kampanie mają na celu zwrócenie uwagi i przekazanie wiedzy nt. szkód zdrowotnych i społecznych spowodowanych spożywaniem alkoholu oraz zażywaniem narkotyków, ze szczególnym uwzględnieniem dopalaczy. Dzięki promowaniu w kampaniach postawy trzeźwości za kierownicą, budowana jest wśród młodzieży szkolnej świadomość zdecydowanego przeciwstawiania się prowadzeniu pojazdów po spożyciu alkoholu lub narkotyków.

W 2018 r. w ramach kampanii „Biała wstążka” przeprowadzone zostało szkolenie „Przemoc wobec osób niepełnosprawnych stosowana w szczególności pod wpływem alkoholu - rozpoznanie, diagnoza i pomoc”. Szkolenie miało charakter warsztatowy i było skierowane do specjalistów zajmujących się procedurą „Niebieskie Karty”. Uczestnicy szkolenia uzyskali wiedzę z zakresu charakterystyki i diagnozowania przemocy, mechanizmów stosowania przemocy i problematyki przemocy w rodzinie z niepełnosprawnością. Szkolenie miało charakter interdyscyplinarny, wzięło w nim udział 19 osób z różnych grup zawodowych pracujących w systemie obejmującym patologie i niedostosowanie społeczne, pomoc dzieciom, młodzieży, rodzinom i osobom z problemem uzależnień, a także w systemie przeciwdziałania przemocy, tj. przedstawiciele Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, pracownicy MOPS w Tarnowie, funkcjonariusze Policji, pracownicy oświaty i organizacji pozarządowych.

W czerwcu 2019 r. odbyło się szkolenie „Substancje zabronione: narkotyki i dopalacze”. W szkoleniu udział wzięło 48 funkcjonariuszy Komendy Miejskiej Policji w Tarnowie oraz 2 funkcjonariuszy Straży Miejskiej w Tarnowie. Na szkoleniu w sposób praktyczny poruszane były następujące tematy: prezentacja poszczególnych opakowań narkotyków i omówienie ich działania, zapoznanie ze słownikiem narkotykowym stosowanym przez użytkowników środków psychoaktywnych oraz prezentacja urządzeń i akcesoriów do zażywania dopalaczy/narkotyków. Ponadto omówione zostały tematy: prawo a dopalacze, skutki przyjmowania dopalaczy, mechanizm uzależnienia od substancji psychoaktywnych oraz zasady pierwszego kontaktu z osobą po zażyciu środków psychoaktywnych.

W grudniu 2019 r. zaplanowane jest szkolenie dla trenerów i instruktorów sportu pracujących z dziećmi i młodzieżą „Profilaktyka zachowań ryzykownych u dzieci

i młodzieży. Przeciwdziałanie uzależnieniom substancyjnym, behawioralnym oraz przemocy rówieśniczej”.

3. Poradnictwo prawne i wsparcie terapeutyczne

Wyznaczając kierunki przyszłych działań nie można zapomnieć o pomocy osobom, które na skutek różnego rodzaju problemów wychowawczych, zaburzeń emocjonalnych, uzależnienia własnego lub bliskiej osoby potrzebują i oczekują wsparcia oraz kompleksowej pomocy instytucjonalnej. Dotychczasowe działania podejmowane w tym zakresie świadczą o dużym zainteresowaniu tą formą pomocy.

W działających na terenie Tarnowa punktach konsultacyjnych, poradniach, telefonach zaufania, specjaliści z zakresu psychoterapii, terapii uzależnień i prawa oferują mieszkańcom następujące formy pomocy:

- udzielanie porad w zakresie uzależnień od alkoholu i innych środków psychoaktywnych,
- świadczenie pomocy prawnej z zakresu prawa rodzinnego, prawa pracy i ubezpieczeń społecznych,
- pomoc terapeutyczną i poradnictwo psychologiczne,
- udzielanie wsparcia po zakończonym leczeniu odwykowym,
- motywowanie i wskazywanie placówki, gdzie można podjąć leczenie.

W tabeli przedstawiono ilość porad udzielonych od 2013 r. do 2018 r. w funkcjonującym w Urzędzie Miasta Tarnowa, Miejskim Punkcie Konsultacyjnym Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przez dyżurujących specjalistów.

Tabela nr 3: Działalność Miejskiego Punktu Konsultacyjnego Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Liczba osób, które skorzystały z porad terapeutycznych	484	328	228	174	156	147
Liczba osób, które skorzystały z porad prawnych	383	234	367	232	269	259
Razem	867	562	595	406	425	406

Źródło: Opracowano w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej UMT

Liczba porad udzielanych w Miejskim Punkcie Konsultacyjnym Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na przestrzeni kilku ostatnich lat maleje. Może to świadczyć o dobrze rozwiniętym i funkcjonującym systemie miejsc i punktów, w których osoby szukające pomocy, mające problemy rodzinne, mogą uzyskać pomoc. Nie można zapomnieć, że w Tarnowie funkcjonuje Ośrodek Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia oraz wiele organizacji i stowarzyszeń, które działają w obszarze pomocy osobom uzależnionym, współuzależnionym i doświadczającym przemocy ze strony bliskich osób co sprawia, że dostępność informacyjna i terapeutyczna jest bardzo duża.

Łącznie w 2018 r. w ramach powyższych form pomocy we wszystkich działających na terenie Tarnowa poradniach, punktach konsultacyjnych, telefonach zaufania i innych formach

wsparcia prowadzonych przez organizacje pozarządowe udzielono blisko 3.600 porad i konsultacji.

W Tarnowie od wielu lat funkcjonuje Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno-Terapeutyczna, w której wsparcie mogą uzyskać uczniowie tarnowskich szkół, ich rodzice oraz nauczyciele zatrudnieni w tarnowskich placówkach. Z informacji przekazanych przez Poradnię w 2018 r. z powodu problemu alkoholowego występującego w rodzinie, terapią objętych zostało 65 uczniów, a z powodu problemu narkomanii 1 uczeń. Z terapii dla rodziców skorzystało 58 osób zgłaszających problem alkoholowy w rodzinie oraz 2 osoby dotknięte problemem narkomanii. W związku z powyższymi problemami z oferty Poradni skorzystało również 8 pedagogów szkolnych i nauczycieli.

Zadania wynikające z gminnego programu profilaktyki rozwiązywania problemów alkoholowych realizuje także Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Komisja prowadzi działania motywujące do podjęcia leczenia odwykowego oraz podejmuje czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby zgłoszonej (co do której zachodzi podejrzenie, że jest uzależniona od alkoholu) obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego. Do zadań Komisji należy również wydawanie opinii o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych z obowiązującymi uchwałami Rady Miejskiej.

Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 4: Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

	2013 r.	2014 r.	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Ogólna liczba wniosków o podjęcie przez Komisję czynności zmierzających do orzeczenia obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu	146	136	115	159	124	142
Liczba wniosków skierowanych do Sądu w celu wydania postanowienia o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu	41	43	27	27	31	24**
Liczba wydanych postanowień o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych z uchwałami rady gminy	170	202	255	171	113*	140

Źródło: Opracowano w Wydziale Zdrowia i Polityki Społecznej Urzędu Miasta Tarnowa

*w tym 5 postanowień zostało zaopiniowane negatywnie z powodu braku określonej Uchwałami Rady Gminy odległości punktu sprzedaży napojów alkoholowych od obiektów wymienionych w obowiązujących Uchwałach.

**Procedura zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego uruchamiana jest nie ze względu na samo uzależnienie od alkoholu ale dopiero wówczas, gdy ktoś swoim pić powoduje określone szkody społeczne określone w ustawie o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Samo stwierdzenie uzależnienia nie stanowi podstawy do skierowania sprawy do Sądu. Funkcja społeczna instytucji zobowiązania do leczenia polega na instytucjonalnym motywowaniu do podjęcia terapii odwykowej.

W podejmowanych działaniach profilaktycznych na terenie naszego miasta nie sposób pominąć projektów profilaktycznych realizowanych na rzecz porządku i bezpieczeństwa publicznego przez Komendę Miejską Policji w Tarnowie. Z przekazanych danych wynika, że w 2018 r. i w I połowie 2019 r. funkcjonariusze Komendy Miejskiej Policji w Tarnowie podejmowali czynności służbowe wobec 4.546 osób pod wpływem alkoholu. Ujawniono także 974 nietrzeźwych kierowców.

Jak już wspomniano w podsumowaniu pkt I Programu czynności operacyjne tarnowskiej Policji doprowadziły w 2017 r. do zamknięcia placówek zajmujących się handlem dopalaczami i tym samym do zlikwidowania stacjonarnych punktów sprzedaży dopalaczy w mieście.

III. Podsumowanie

Zgodnie z powiedzeniem *łatwiej zapobiegać, niż leczyć* „Gminny Program Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa na 2020 r.” ma na celu podniesienie świadomości społecznej z zakresu uzależnień od środków psychoaktywnych, głównie od alkoholu.

Działania realizowane w ramach Programu będą polegały w głównej mierze na łączeniu profilaktycznych strategii działań: informacyjnej i edukacyjnej. Mają one przeciwdziałać wyuczonej bezradności, w szczególności wśród dzieci i młodzieży, w obszarze przeciwdziałania uzależnieniom poprzez: budowanie relacji z otoczeniem, wzmacnianie poczucia własnej wartości, szacunku dla innych ludzi, umiejętności pracy w zespole czy umiejętności realizacji zadań. Z uwagi na to, że zapobieganie problemom uzależnień wśród młodzieży zaczyna się od pracy z dorosłymi, ważnym zadaniem stały się działania zwiększające wiedzę osób dorosłych w zakresie profilaktyki ryzykownych zachowań. Konsekwencją działań profilaktycznych powinna być zdecydowana reakcja dorosłych na zakup i stosowanie alkoholu i narkotyków przez osoby nieletnie. Należy pamiętać, że: „Profilaktyka powinna uzupełniać wychowanie, nie może go jednak zastąpić”⁸.

Zapisy Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa na 2020 r. nawiązują do:

- Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016 – 2020; cel operacyjny 2: Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi; pkt 2. Krajowy Program Przeciwdziałania Narkomanii oraz pkt 3. Krajowy Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych⁹,
- Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Tarnowa na lata 2017-2020¹⁰, cel strategiczny 6 „Rozbudowa systemu bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznej, w tym w szczególności przemocy”, kierunek działań 5 „Zintensyfikowanie działalności profilaktycznej, edukacyjnej

⁸ Joanna Szymańska „Programy profilaktyczne. Podstawy profesjonalnej psychoprofilaktyki”, Warszawa 2012, Ośrodek Rozwoju Edukacji,

⁹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020 (Dz. U. 2016 r., poz. 1492),

¹⁰ Uchwała Nr XXXIV/344/2017 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 26 stycznia 2017 r.

i interwencyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii, przemocy i innych patologii społecznych”.

Program, zgodnie z ustawowym umocowaniem ma charakter dokumentu rocznego, w związku z tym szereg zadań w nim zawartych stanowić będzie rozwinięcie i kontynuację działań podejmowanych w latach poprzednich. Wskazuje również planowane, długofalowe, wielostronne i skoordynowane działania z tego zakresu oraz podmioty odpowiedzialne za ich realizację. Analiza wyników opracowanej w 2018 r. „*Diagnozy problemów społecznych mieszkańców miasta Tarnowa*” oraz podejmowanych dotychczas działań w ramach Gminnego Programu pokazuje, że wzrasta świadomość społeczna na temat istniejących zagrożeń związanych ze stosowaniem substancji psychoaktywnych, dostrzegana jest potrzeba szukania pomocy i korzystania z niej.

Głównym celem Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa na 2020 rok jest:

- ograniczenie zdrowotnych i społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych i używania innych substancji psychoaktywnych poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości tarnowian oraz prowadzenie skoordynowanych działań profilaktycznych i terapeutycznych,
- kształtowanie polityki alkoholowej oraz przeciwdziałania narkomanii poprzez zapobieganie powstawaniu nowych problemów uzależnień,
- wzrost poziomu wiedzy i kompetencji mieszkańców i uczniów szkół znajdujących się na terenie miasta z zakresu problematyki uzależnień i zachowań ryzykownych.

Koordinatorem zadań realizowanych w ramach Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii jest Prezydent Miasta Tarnowa. Przy realizacji zadań Programu Prezydent współpracuje z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i osobami fizycznymi działającymi w obszarze rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy, mających w swojej ofercie szeroki wachlarz działań specjalistycznych, pomocowych, jak i oddziaływań profilaktycznych kształtujących pozytywne postawy i wartości.

Realizacja Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii na 2020 rok prowadzona będzie w oparciu o środki z budżetu Gminy Miasta Tarnowa pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych, na podstawie zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

IV. Cel i zadania Programu:

CEL GŁÓWNY PROGRAMU:

Przeciwdziałanie rozszerzaniu się alkoholizmu i narkomanii oraz problemów im towarzyszących, ograniczenie rozmiarów szkód związanych z nadużywaniem alkoholu na terenie miasta Tarnowa

ZADANIE 1:

Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu lub narkotyków oraz osób zagrożonych uzależnieniem

Działania:

1. Prowadzenie Miejskiego Punktu Konsultacyjnego Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
2. Prowadzenie psychoedukacji i profilaktyki oraz udzielanie pomocy psychologicznej osobom w trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem nowoczesnych środków w komunikowaniu się.
3. Prowadzenie i aktualizacja na stronie internetowej www.tarnow.pl w zakładce „Polityka społeczna i zdrowie” podstrony zawierającej informacje nt. punktów i form pomocy dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.

Wskaźniki:

- liczba osób, które objęto psychoedukacją i profilaktyką oraz pomocą psychologiczną w zakresie uzależnień i innych problemów pokrewnych.

Realizatorzy i partnerzy:

- 1) Urząd Miasta Tarnowa,
- 2) instruktorzy terapii uzależnień, profilaktycy i prawnicy świadczący usługi na zlecenie Gminy Miasta Tarnowa - w zakresie działania opisanego w punkcie 1,
- 3) organizacje pozarządowe wyłonione w drodze otwartego konkursu ofert, dysponujące wykwalifikowaną kadrą specjalistów - w zakresie działań opisanych w punkcie 2,
- 4) jednostki organizacyjne pomocy społecznej w Tarnowie.

ZADANIE 2:

Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe i narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie

Działania:

1. Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tarnowie (w tym postępowanie w sprawie leczenia odwykowego, przygotowanie materiałów dowodowych dla sądu, kontrola placówek prowadzących obrót napojami alkoholowymi).

2. Prowadzenie psychoedukacji i profilaktyki oraz udzielanie pomocy psychologicznej osobom w trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem nowoczesnych środków w komunikowaniu się.
3. Zapewnienie ochrony i udzielenie pomocy członkom rodziny osoby uzależnionej od alkoholu, narkotyków i innych substancji psychoaktywnych oraz osobom dotkniętym przemocą w rodzinie m.in. poprzez:
 - udzielanie schronienia,
 - poradnictwo psychologiczne, terapeutyczne i prawne,
 - prowadzenie grup wsparcia dla ofiar przemocy,
 - realizację programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.
4. Promowanie prawidłowego modelu rodziny m.in. poprzez organizację warsztatów kompetencji rodzicielskich, szkoleń dla rodziców w szczególności poruszających temat uzależnień od alkoholu, narkotyków, dopalaczy, ogólnodostępnych leków, których stosowanie w dużych ilościach stanowi zagrożenie dla zdrowia i życia.
5. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego w formie specjalistycznej dla dzieci i młodzieży, w tym w szczególności z rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą.
6. Organizacja kolonii socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, w tym w szczególności z rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą.
7. Organizacja półkolonii profilaktycznych dla dzieci i młodzieży z rodzin dysfunkcyjnych, w tym w szczególności z rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą.

Wskaźniki:

- liczba wniosków, które wpłynęły do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych o podjęcie czynności zmierzających do zastosowania obowiązku leczenia odwykowego,
- liczba osób skierowanych do biegłego psychologa i biegłego psychiatry w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu,
- liczba wniosków z jakimi Komisja wystąpiła do Sądu o wydanie postanowienia o obowiązku leczenia odwykowego,
- liczba osób, które objęto psychoedukacją i profilaktyką oraz pomocą psychologiczną w związku z występowaniem w ich rodzinach problemów uzależnień i związaną z nimi przemocą,
- liczba osób uzależnionych i współuzależnionych, którym udzielono porad psychologicznych, terapeutycznych i prawnych w związku z występowaniem w ich rodzinach przemocy,
- liczba osób biorących udział w grupach wsparcia dla ofiar przemocy,
- liczba placówek wsparcia dziennego w formie specjalistycznej,

- liczba dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych uzależnieniami i przemocą lub pochodzących z rodzin, w których te problemy występują, biorących udział w zajęciach prowadzonych przez placówki wsparcia dziennego w formie specjalistycznej,
- liczba uczestników kolonii socjoterapeutycznej,
- liczba uczestników półkolonii profilaktycznych.

Realizatorzy i partnerzy:

- 1) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tarnowie - w zakresie działania opisanego w punkcie 1,
- 2) Urząd Miasta Tarnowa,
- 3) Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy i Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie - w zakresie działań opisanych w punktach 3,4,
- 4) organizacje pozarządowe wyłonione w drodze konkursu ofert, dysponujące wykwalifikowaną kadrą specjalistów - w zakresie działań opisanych w punktach 2,5,6,7,
- 5) Policja,
- 6) Sąd,
- 7) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,
- 8) Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno – Terapeutyczna,
- 9) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie w zakresie udzielania informacji o możliwościach objęcia dziecka opieką w placówkach wsparcia dziennego w formie specjalistycznej i możliwościach uczestnictwa w kolonii socjoterapeutycznej lub półkolonii profilaktycznej.

ZADANIE 3:

Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych

Działania:

1. Kształtowanie wśród dzieci i młodzieży pozytywnych postaw społecznych, propagowanie zdrowego stylu życia, spędzania wolnego czasu poprzez uczestnictwo w programach pozalekcyjnych zajęć profilaktycznych, w tym zajęć sportowych (turnieje, zawody, rajdy), a także zajęć edukacyjno-rozwojowych (koła zainteresowań):

- a) finansowanie zajęć pozalekcyjnych prowadzonych w placówkach oświatowo-wychowawczych i jednostkach organizacyjnych Gminy Miasta Tarnowa,
 - b) wspieranie w formie dotacji programów realizowanych w zakresie kultury fizycznej przez podmioty działające w sferze pożytku publicznego.
2. Realizacja na terenie przedszkoli, szkół oraz placówek: wsparcia dziennego, opiekuńczo-wychowawczych, oświatowo-wychowawczych i kulturalnych programów z zakresu profilaktyki zachowań problemowych, w tym związanych z używaniem alkoholu, narkotyków oraz stosowaniem przemocy przez dzieci i młodzież¹¹.
 3. Organizowanie dla nauczycieli, pedagogów, trenerów i instruktorów sportu pracujących z dziećmi i młodzieżą oraz dla rodziców, szkoleń mających na celu zwiększenie ich wiedzy i umiejętności przeciwdziałania zachowaniom problemowym, w tym związanym z używaniem alkoholu oraz stosowaniem przemocy, a także wskazujących na użycie środków odurzających lub świadczących o uzależnieniu od tych środków przez dzieci i młodzież.
 4. Organizacja konferencji, seminariów i szkoleń dla różnych grup zawodowych pracujących w systemie obejmującym patologie i niedostosowanie społeczne, pomocy dzieciom, młodzieży, rodzinom i osobom z problemem uzależnień, a także w systemie przeciwdziałania przemocy.
 5. Zlecenie opracowania diagnozy lokalnych problemów społecznych wśród mieszkańców miasta Tarnowa w zakresie alkoholizmu, narkomanii, przemocy i agresji.
 6. Zakup i kolportaż materiałów informacyjnych i edukacyjnych dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, problemów zagrożenia uzależnieniem i uzależnienia od narkotyków i innych środków odurzających oraz materiałów dotyczących innych problemów społecznych, przeznaczonych na potrzeby prowadzonej działalności profilaktycznej.
 7. Prenumerata czasopism specjalistycznych na potrzeby Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Miejskiego Punktu Konsultacyjnego Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.
 8. Zorganizowanie i przeprowadzenie profilaktyczno – edukacyjnej kampanii mającej na celu zwrócenie uwagi i przekazanie wiedzy nt. szkód zdrowotnych i społecznych spowodowanych spożyciem alkoholu.
 9. Zorganizowanie i przeprowadzenie profilaktyczno – edukacyjnej kampanii mającej na celu zwrócenie uwagi i przekazanie wiedzy nt. szkód zdrowotnych i społecznych spowodowanych przez narkotyki, ze szczególnym uwzględnieniem dopalaczy.

¹¹ W szczególności programów rekomendowanych przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Ośrodek Rozwoju Edukacji oraz Instytut Psychiatrii i Neurologii.

10. Prowadzenie i aktualizacja na stronie internetowej www.tarnow.pl w zakładce „Polityka społeczna i zdrowie” podstrony zawierającej informacje o punktach informacyjno – kontaktowych i grupach wsparcia wspólnot AA.

Wskaźniki:

- liczba zorganizowanych zajęć pozalekcyjnych prowadzonych w placówkach oświatowo-wychowawczych i jednostkach organizacyjnych Gminy Miasta Tarnowa, a także liczba dzieci w nich uczestniczących,
- liczba dofinansowanych programów realizowanych w zakresie kultury fizycznej, a także liczba dzieci w nich uczestniczących,
- liczba zorganizowanych szkoleń i warsztatów oraz przeszkolonych nauczycieli i pedagogów pracujących z dziećmi i młodzieżą oraz przeszkolonych rodziców,
- liczba zakupionych materiałów informacyjnych i edukacyjnych dotyczących profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz innych problemów społecznych, przeznaczonych na potrzeby prowadzonej działalności profilaktycznej,
- liczba osób biorących udział w kampaniach profilaktyczno - edukacyjnych,
- liczba dzieci i młodzieży, uczestniczących w profilaktycznych mikołajkach.

Realizatorzy i partnerzy:

- 1) Urząd Miasta Tarnowa,
- 2) organizacje pozarządowe wyłonione w drodze konkursu ofert, dysponujące zasobami kadrowymi i rzeczowymi niezbędnymi do realizacji działań opisanych w punktach 8,9,
- 3) realizator wyłoniony w trybie zapytania ofertowego – w zakresie działań opisanych w punkcie 5,
- 4) placówki oświatowo-wychowawcze, jednostki organizacyjne Gminy Miasta Tarnowa - w zakresie działania opisanego w punkcie 1,
- 5) podmioty realizujące programy profilaktyczne posiadające rekomendację: Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Ośrodka Rozwoju Edukacji oraz Instytutu Psychiatrii i Neurologii lub inne podmioty realizujące programy profilaktyczne – w zakresie działania opisanego w punkcie 2,
- 6) podmioty (np. jednostki szkolące posiadające stosowne uprawnienia, instruktorzy przeszkoleni przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, psychologowie, terapeuci, instruktorzy terapii uzależnień, profilaktycy, prawnicy świadczący usługi na zlecenie Gminy Miasta Tarnowa) dysponujące wykwalifikowaną kadrą specjalistów, wyłonione zgodnie z obowiązującymi przepisami prawa – w zakresie działań opisanych w punktach 3, 4,
- 7) placówki wsparcia dziennego, opiekuńczo-wychowawcze i kulturalne,
- 8) Policja,

- 9) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,
- 10) Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno – Terapeutyczna,
- 11) pracownicy socjalni, kuratorzy, asystenci rodziny,
- 12) środki masowego przekazu.

ZADANIE 4:

Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych i problemów narkomanii

Działania:

1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego poprzez:
 - a) zlecenie do realizacji zadań publicznych wynikających z Programu,
 - b) wzajemną wymianę informacji, dotyczących planowanych kierunków działalności i współdziałania,
 - c) przeprowadzanie wspólnych kampanii edukacyjnych związanych z profilaktyką problemów alkoholowych, narkomanii, przemocy w rodzinie.
2. Objęcie systemem opieki profilaktycznej osób nietrzeźwych przyjętych do Punktu opieki nad osobami nietrzeźwymi.
3. Objęcie systemem opieki profilaktycznej osób bezdomnych przebywających w Schronisku dla osób bezdomnych.
4. Organizacja konferencji, seminariów i szkoleń dla różnych grup zawodowych pracujących w systemie obejmującym patologie i niedostosowanie społeczne, pomocy dzieciom, młodzieży, rodzinom i osobom z problemem uzależnień, a także w systemie przeciwdziałania przemocy.
5. Współpraca z Policją, Strażą Miejską w Tarnowie, Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej w Tarnowie oraz innymi zainteresowanymi podmiotami w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii oraz przemocy w rodzinie.

Wskaźniki:

- liczba współpracujących organizacji pozarządowych w zakresie profilaktyki uzależnień,
- liczba osób przebywających w Punkcie opieki nad osobami nietrzeźwymi, z którymi przeprowadzono rozmowy profilaktyczne i motywujące do podjęcia leczenia odwykowego,
- liczba zorganizowanych konferencji, porad, seminariów lub szkoleń.

Realizatorzy i partnerzy:

- 1) Urząd Miasta Tarnowa,
- 2) organizacje pozarządowe wyłonione w drodze konkursu ofert, dysponujące wykwalifikowaną kadrą specjalistów - w zakresie działań opisanych w punktach 2,3,
- 3) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie – w zakresie działań opisanych w punkcie 4,
- 4) Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy – w zakresie działań opisanych w punkcie 4,
- 5) Policja,
- 6) Straż Miejska,
- 7) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,
- 8) Specjalistyczna Poradnia Profilaktyczno – Terapeutyczna,
- 9) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

ZADANIE 5:

Pomoc osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych od narkotyków, dotkniętych ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie tych osób ze środowiskiem lokalnym z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego

Działania:

1. Świadczenie pomocy społecznej osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych od narkotyków dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym zgodnie z art. 7 pkt 13 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej¹² tj.:
 - a) udzielanie świadczeń pieniężnych (zasiłki stałe, zasiłki okresowe, zasiłki celowe) oraz świadczeń rzeczowych (obiady szkolne dla dzieci, paczki świąteczne dla dzieci, opał itp.),
 - b) udzielanie wsparcia i pomocy psychologicznej osobom uzależnionym jak i po leczeniu odwykowym oraz ich rodzinom, informowanie ich o prawach i uprawnieniach,
 - c) przeprowadzanie interwencji w sytuacjach kryzysowych w miejscu zamieszkania,
 - d) informowanie o możliwościach leczenia odwykowego, informowanie o adresach ośrodków leczenia uzależnienia od narkotyków,
 - e) współpraca z pedagogami szkolnymi i psychologami w przypadku osoby nieletniej zagrożonej uzależnieniem lub uzależnionej od narkotyków, za zgodą i na wniosek rodzica lub opiekuna prawnego,

¹² Dz. U. z 2019 r. poz. 1507 z późn.zm.

- f) współpraca z instytucjami, które specjalizują się w leczeniu uzależnień i terapii w tym z Ośrodkiem Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia przy Szpitalu Wojewódzkim im. Św. Łukasza w Tarnowie,
- g) współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w Tarnowie i Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej w Tarnowie, w celu pozyskiwania ofert pracy oraz skorzystania z ofert szkoleniowych przez osoby wychodzące z nałogu,
- h) powoływanie grup roboczych związanych z występowaniem przemocy w rodzinie, stosowanej przez osoby uzależnione lub nadużywające narkotyków, prowadzenie procedury „Niebieskie Karty”,
- i) motywowanie osób, u których zdiagnozowano uzależnienie do dobrowolnego poddania się leczeniu odwykowemu, w tym zawieranie kontraktów socjalnych.

Wskaźniki:

- liczba osób uzależnionych od narkotyków, którym udzielono świadczeń pieniężnych oraz rzeczowych,
- liczba osób współuzależnionych lub mających w rodzinie osobę uzależnioną od narkotyków, którym udzielono świadczeń pieniężnych oraz rzeczowych,
- liczba osób, którym udzielono wsparcia i pomocy psychologicznej,
- liczba przeprowadzonych interwencji w sytuacjach kryzysowych w miejscu zamieszkania,
- liczba powołanych grup roboczych,
- liczba zawartych kontraktów socjalnych.

Realizatorzy i partnerzy:

- 1) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie,
- 2) Tarnowski Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Wsparcia Ofiar Przemocy,
- 3) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tarnowie,
- 4) Policja,
- 5) instytucje rynku pracy,
- 6) Ośrodek Leczenia Uzależnień i Współuzależnienia przy Szpitalu Wojewódzkim im. Św. Łukasza w Tarnowie,
- 7) organizacje pozarządowe.

ZADANIE 6:

Podjęcie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela sądowego

Działania:

1. Podjęcie interwencji w przypadku niezgodnego z prawem prowadzenia reklamy i promocji napojów alkoholowych, informowania o sponsorowaniu imprezy masowej przez producentów i dystrybutorów napojów alkoholowych, sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.
2. Występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach orzekanych w związku z naruszeniem art. 13¹ i art. 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
3. Kontrola placówek handlowych i gastronomicznych posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń określonych ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Wskaźniki:

- liczba interwencji w przypadku niezgodnego z prawem prowadzenia reklamy i promocji napojów alkoholowych, informowania o sponsorowaniu imprezy masowej przez producentów i dystrybutorów napojów alkoholowych, sprzedaży i podawania napojów alkoholowych,
- liczba wystąpień przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego w sprawach orzekanych w związku z naruszeniem art. 13¹ i art. 15¹⁴ ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- liczba kontroli przeprowadzonych w placówkach handlowych i gastronomicznych posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w zakresie przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń określonych ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Realizatorzy:

- 1) Policja,
- 2) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tarnowie,
- 3) Urząd Miasta Tarnowa,
- 4) Straż Miejska.

¹³ art. 13¹: „Zabrania się na obszarze kraju reklamy i promocji napojów alkoholowych, z wyjątkiem piwa, którego reklama i promocja jest dozwolona(„)”

¹⁴ art. 15: „1. Zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych:

- 1) osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości;
- 2) osobom do lat 18;
- 3) na kredyt lub pod zastaw”.

ZADANIE 7:

Nadzorowanie dostępności alkoholu na terenie miasta Tarnowa

Działania:

1. Prowadzenie monitoringu liczby udzielonych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży oraz poza miejscem sprzedaży, jak również ich przestrzennego rozkładu na terenie miasta.
2. Przestrzeganie zasad usytuowania na terenie miasta Tarnowa miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, w tym, jako minimum, katalogu obiektów chronionych wymienionych w Uchwale Nr LVII/588/2018 Rady Miejskiej w Tarnowie z dnia 29 czerwca 2018 r. w sprawie ustalenia zasad usytuowania na terenie Gminy Miasta Tarnowa miejsc sprzedaży i podawania napojów alkoholowych.
3. Informowanie i edukowanie podmiotów korzystających z zezwoleń na sprzedaż alkoholu o zasadach obowiązujących przy sprzedaży i podawaniu napojów alkoholowych.

Wskaźniki:

- liczba wydanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.

Realizatorzy i partnerzy:

- 1) Urząd Miasta Tarnowa,
- 2) Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tarnowie,
- 3) Policja,
- 4) Straż Miejska.

ZADANIE 8:

Wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez organizowanie i finansowanie centrów integracji społecznej

Działania:

1. Wspomaganie działalności centrów integracji społecznej poprzez wsparcie przedsięwzięć mających na celu reintegrację społeczną i zawodową osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających oraz ich rodzin.

Wskaźniki:

- liczba osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających objętych wsparciem centrów integracji społecznej.

Realizatorzy i partnerzy:

- 1) organizacje prowadzące centra integracji społecznej,
- 2) Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Tarnowie,
- 3) Urząd Miasta Tarnowa.

V. Finansowanie Programu

Zadania ujęte w Programie finansowane są ze środków budżetu Gminy Miasta Tarnowa pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. Planowane wpływy w 2020 roku wyniosą **2.540.300 zł**. Na działania, które będą realizowane przez Urząd Miasta Tarnowa przeznaczona zostanie kwota 2.350.300 zł, a na działania realizowane przez Tarnowski Ośrodek Sportu i Rekreacji kwota 190.000 zł.

VI. Zasady wynagradzania członków Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tarnowie

1. Członkowie Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Tarnowie, zwanej dalej „Komisją” otrzymują wynagrodzenie za:
 - 1) udział w posiedzeniu składu orzekającego,
 - 2) uczestnictwo w posiedzeniu Komisji w pełnym składzie (w tym w posiedzeniach zwołanych w celu wydania opinii w sprawie zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych),
 - 3) przeprowadzenie kontroli przestrzegania zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych,
 - 4) występowanie przed sądem w zakresie przewidzianym ustawą.
2. Za czynności wymienione w ust. 1 członkom Komisji przysługuje każdorazowo wynagrodzenie w wysokości 12% minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalane co roku na podstawie ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę¹⁵. Podstawą do wypłaty wynagrodzenia przewidzianego za wykonanie czynności określonych:
 - 1) w ust. 1 pkt 1 i 2 jest lista obecności,
 - 2) w ust. 1 pkt 3 jest protokół z kontroli.
 - 3) w ust. 1 pkt 4 jest poświadczenie sądu o udziale członka Komisji w sprawie przed tym sądem.
3. Wynagrodzenie członka Komisji nie może przekroczyć w jednym miesiącu kalendarzowym kwoty stanowiącej równowartość 48% minimalnego wynagrodzenia za pracę, o którym mowa w ust. 2.

VII. Monitoring „Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa w 2020 roku”

Monitoring Programu będzie prowadzony w ciągu roku na bieżąco. Ocena realizacji Programu zostanie dokonana na podstawie rocznego sprawozdania sporządzonego w oparciu o informacje otrzymane od współdziałających realizatorów i partnerów.

¹⁵Dz. U. 2018 r. poz. 2177 z późn. zm.

Informacja o realizacji „Gminnego Programu Profilaktyki, Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Tarnowa na 2020 rok” zostanie przedstawiona Radzie Miejskiej w Tarnowie w Raporcie o Stanie Miasta za 2020 rok.

*Opracowano: Wydział Zdrowia i Polityki Społecznej
Referat Polityki Społecznej*